

SENAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1991-1992

15 JANVIER 1992

Proposition de loi modifiant l'article 267 du Code pénal

(Déposée par MM. de Donnée et Foret)

DEVELOPPEMENTS

L'antériorité obligatoire du mariage civil par rapport au mariage religieux se justifiait en 1789 par une triple considération : il fallait affermir le pouvoir civil, laïciser la tenue des registres d'état civil, établir le mariage comme institution (1). Cette antériorité fut inscrite dans notre Constitution, article 16, alinéa 2, « sauf les exceptions à établir par la loi s'il y a lieu ».

Dans cette perspective, la transgression de cette règle d'antériorité devait exposer à des sanctions pénales, car il fallait lutter contre la situation antérieure résultant du droit canonique qui faisait du mariage religieux le seul possible et susceptible d'engendrer des effets civils. Ainsi qu'on l'a écrit « de l'obligation de la célébration religieuse, il fallait passer à la forme civile également impérative » (2).

Aujourd'hui, cet ensemble de considérations est largement dépassé, et on peut même relever une évo-

(1) Voir De Page, *Traité él. de droit civil*, 1re éd. T.I., n° 565.

(2) François Rigaux, *Les Personnes*, Précis de la Faculté de Droit de l'U.C.L., T.I., n° 625.

BELGISCHE SENAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1991-1992

15 JANUARI 1992

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 267 van het Strafwetboek

(Ingediend door de heren de Donnée en Foret)

TOELICHTING

Dat het burgerlijk huwelijk aan het kerkelijk huwelijk moet voorafgaan, werd in 1789 op drieërlei wijze verantwoord : het burgerlijk gezag moest verstevigd worden, de registers van de burgerlijke stand moesten voortaan bijgehouden worden door leken en het huwelijk moest als instituut bevestigd worden (1). Dat voorschrift werd opgenomen in artikel 16, tweede lid, van de Grondwet « behoudens de uitzonderingen door de wet te stellen, indien daartoe redenen zijn ».

Op het overtreden van die nieuwe regeling dienden dan ook strafsancities te worden gesteld. Er moest immers ingegaan worden tegen de vroegere toestand die door het kerkelijk recht werd geregeld en waar alleen het kerkelijk huwelijk bestond en burgerrechtelijke gevolgen tot stand kon brengen. Van de verplichte huwelijksinzegening behoorde te worden overgestapt op een eveneens verplicht burgerlijk huwelijk (2).

Heden ten dage blijken die overwegingen echter ruimschoots achterhaald. Men stelt zelfs vast dat de

(1) Cf. De Page, *Traité él. de droit civil*, 1ste uitgave, dl.I., nr. 565.

(2) François Rigaux, *Les Personnes*, Précis de la Faculté de Droit de l'U.C.L., dl.I., nr. 625.

lution doctrinale suivant laquelle le mariage serait non plus une institution, mais un contrat.

Dans ces conditions, faut-il encore maintenir la règle d'antériorité instituée par l'article 16, alinéa 2, de la Constitution ?

Oui, semble-t-il, au nom de la sécurité juridique.

Mais si ceux qui entendent se borner au mariage religieux acceptent le risque en pleine connaissance de cause, faut-il maintenir la sanction ?

Dans cette perspective, il suffirait que l'information sur l'inexistence d'effets civils leur soit donnée expressément par le ministre du culte au moment du mariage religieux.

Et ce ne serait qu'à défaut de cette information que le dispositif pénal serait encore appliqué; tel est l'objet de la présente proposition de modification de l'article 267 du Code pénal.

Celle-ci tient compte du développement des mariages exclusivement religieux tant dans notre pays qu'à l'étranger.

Au surplus, elle est plus respectueuse du principe de la non-interférence de la loi civile dans le domaine de la liberté religieuse.

Enfin, elle est dans la ligne de ce courant de pensée qui tend, ainsi que le Parlement l'a admis dans d'autres domaines, à supprimer des sanctions pénales qui non seulement ne sont guère appliquées, mais dont le maintien, en principe, ne tient pas compte de l'évolution de la société.

F.-X. de DONNEA.

PROPOSITION DE LOI

ARTICLE UNIQUE

Dans l'article 267 du Code pénal, modifié par la loi du 3 août 1909, l'alinéa suivant est inséré entre les alinéas 2 et 3 :

« Il en sera de même si le ministre du culte a averti les personnes, avant la bénédiction nuptiale, que celle-ci est dépourvue d'effets juridiques et que cette mention figure dans le registre des mariages. »

F.-X. de DONNEA.
M. FORET.

rechtsleer het huwelijk niet meer als een instituut doch als een contract gaat beschouwen.

Heeft het, in de gegeven omstandigheden, dan nog zin de regel, ingevoerd bij artikel 16, tweede lid, van de Grondwet te behouden ?

Met het oog op de rechtszekerheid dunkt mij van wel.

Maar moet de sanctie ook blijven bestaan voor hen die hun huwelijk uitsluitend kerkelijk willen laten inzegenen, en zich daarbij bewust zijn van het risico dat zij lopen ?

In die gevallen zou het voldoende zijn dat de bedienaar van de eredienst hun bij het kerkelijk huwelijk uitdrukkelijk meedeelt dat de burgerrechtelijke gevolgen uitblijven.

Alleen ingeval hij dat niet doet, zou de strafbepaling nog worden toegepast. Ons voorstel wil artikel 267 van het Strafwetboek in die zin wijzigen.

Zo zal rekening worden gehouden met de tendens zowel in ons land als in het buitenland om alleen een kerkelijk huwelijk aan te gaan.

Ook het beginsel van de niet-inmenging van de burgerlijke wet in godsdienstige aangelegenheden wordt aldus beter geëerbiedigd.

Tot slot sluit die wijziging nauw aan bij een zienswijze die het Parlement ook op andere vlakken heeft gehuldigd, namelijk dat het wenselijk is strafsancties op te heffen die niet alleen nauwelijks worden toegepast, maar die eigenlijk ook achterlopen op de maatschappelijke ontwikkelingen.

VOORSTEL VAN WET

ENIG ARTIKEL

In artikel 267 van het Strafwetboek, gewijzigd bij de wet van 3 augustus 1909, wordt tussen het tweede en het derde lid het volgende lid ingevoegd :

« Hetzelfde geldt wanneer de bedienaar van de eredienst vóór de huwelijksinzegening de personen erop heeft gewezen dat die inzegening geen rechtsgevolgen heeft en zulks in het huwelijksregister is vermeld. »